

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/179/2002

O WYBORACH SAMORZĄDOWYCH W OSTATNICH DNIACH KAMPANII WYBORCZEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Już w najbliższą niedzielę odbędą się wybory samorządowe do trzech szczebli władz terenowych. Polacy będą bezpośrednio wybierać nie tylko radnych, ale także - po raz pierwszy w III Rzeczypospolitej - wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. W ostatnim sondażu¹, chcąc zrewidować deklaracje wyborcze ankietowanych, zadaliśmy im kilka pytań dotyczących faktycznej wagi i oceny wyborów samorządowych. Ponieważ wiele mówi się o tym, że tegoroczne wybory samorządowe, które w największym stopniu powinny być apolityczne i w których najbardziej powinni dojść do głosu lokalni działacze, są bardzo silnie zdominowane przez partie polityczne i popieranych przez nie kandydatów, zapytaliśmy także ankietowanych o to, jakimi kryteriami będą kierować się podejmując decyzję wyborczą, a także w jakim stopniu znają popieranych przez siebie kandydatów. Pytanie to jest szczególnie interesujące w odniesieniu do najniższego szczebla - rady miasta lub gminy, tu bowiem elementy stanowiące o lokalnym charakterze wyborów samorządowych mogą objawiać się najbardziej bezpośrednio.

ZAINTERESOWANIE WYBORAMI SAMORZĄDOWYMI I OCENA ICH RANGI NA TLE INNYCH TYPÓW WYBORÓW

Uczestnictwo w procedurach demokratycznych należy do zachowań wysoce aprobowanych społecznie, stąd też odsetek deklaracji udziału w wyborach z reguły znacznie przewyższa faktyczną frekwencję. Bezpośrednio przed poprzednimi wyborami, we wrześniu 1998 roku, 69% ankietowanych deklarowało chęć udziału w nich, przy czym 56% zapewniało

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (149) przeprowadzono w dniach 11-14 października 2002 roku na liczącej 1231 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

o tym w sposób zdecydowany. Tymczasem faktyczna frekwencja w tamtych wyborach wyniosła (nieco różniąc się w przypadku poszczególnych szczebli) przeciętnie 46%. Osiem lat temu, w 1994 roku, w wyborach samorządowych wzięło udział 34% uprawnionych do głosowania, natomiast w pierwszych demokratycznych wyborach - w roku 1990 - frekwencja wyniosła 42%. Ponad tydzień przed tegorocznymi wyborami 64% uprawnionych do głosowania zapowiedziało swój udział w nich, przy czym 49% wypowiedziało się w sposób zdecydowany². Jaka zatem może być frekwencja w tym roku? Do odpowiedzi na to pytanie może nas przybliżyć konfrontacja deklaracji wyborczych z przekonaniami o randze tego rodzaju wyborów, a także z deklarowanym poziomem zainteresowania tym wydarzeniem politycznym.

Można było sądzić, iż wprowadzenie po długich dyskusjach bezpośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast spowoduje większe zainteresowanie wyborami samorządowymi. Tymczasem ponad tydzień przed terminem wyborów deklarowane zainteresowanie nimi było, podobnie jak deklarowane uczestnictwo, nieznacznie mniejsze niż cztery lata temu.

Tabela 1

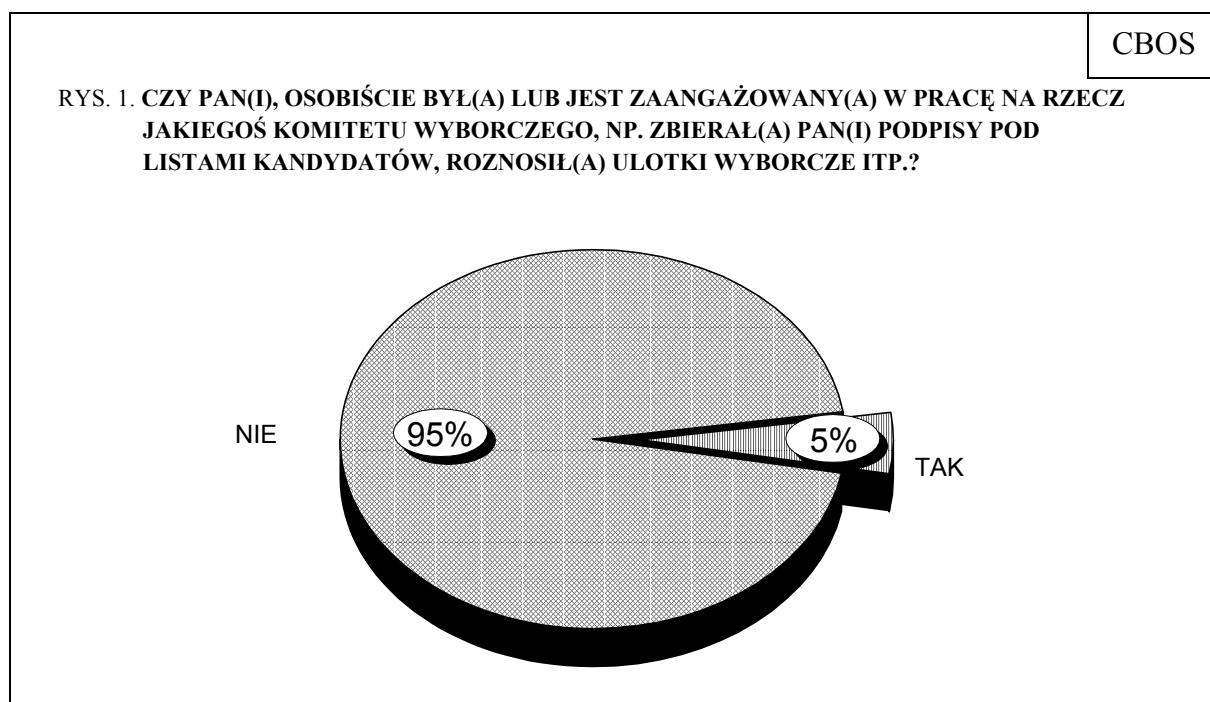
W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ią) wybory te:	Wskazania respondentów według terminów badań								
	IX '98	I '02	IV '02	V '02	VI '02	VII '02	VIII '02	IX '02	X '02
	w procentach								
- interesują	63	42	46	47	55	56	50	53	61
- nie interesują	35	54	50	51	44	43	49	45	38
Trudno powiedzieć	2	4	4	2	1	1	1	2	1

Można powiedzieć, że w tym roku co dwudziesty ankietowany (5%) był w jakikolwiek sposób bezpośrednio zaangażowany w wybory samorządowe, gdyż - zgodnie z własnymi deklaracjami - podejmował w związku z nimi jakiś rodzaj aktywności obywatelskiej:

---

² Zob. komunikat CBOS „Preferencje w wyborach parlamentarnych i samorządowych (do sejmików wojewódzkich)”, październik 2002.

pracował na rzecz jakiegoś komitetu, zbierał podpisy, roznosił ulotki wyborcze itp. Częściej niż przeciętnie w wybory samorządowe zaangażowały się bezpośrednio osoby z wyższym wykształceniem (12%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (14%) oraz uczniowie i studenci (12%). Nieco częściej były to także osoby o lewicowych poglądach politycznych oraz badani niebiorący udziału w praktykach religijnych (po 10%).

Poprosiliśmy ankietowanych, by na dziesięciopunktowej skali określili, jak ważne są dla nich poszczególne rodzaje wyborów: prezydenckie, parlamentarne i samorządowe. Średnie ocen potwierdzają prawidłowość znaną i sprzed czterech lat, że wybory samorządowe spośród wyborów do władz różnego szczebla są dla ludzi relatywnie mniej ważne. Najbardziej istotne okazują się wybory prezydenckie, w których i zasady, i sposób głosowania są dla przeciętnego wyborcy najbardziej zrozumiałe - niemal połowa ankietowanych stwierdziła, że dla nich osobiście są one bardzo ważne.

Tabela 2

Oceny według 10-punktowej skali	Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory		
	prezydenckie	parlamentarne	samorządowe
	w procentach		
Praktycznie bez znaczenia (punkty 1-2)	11	10	11
Raczej mało ważne (punkty 3-5)	12	15	15
Raczej ważne (punkty 6-8)	28	30	28
Bardzo ważne (punkty 9-10)	47	42	43
Trudno powiedzieć	2	3	3
Średnia ocen	7,27	7,02	7,07

Większą niż przeciętnie wagę przywiązują do wyborów samorządowych mieszkańcy wsi i najmniejszych miast, a w grupach społeczno-zawodowych - rolnicy, osoby pracujące na własny rachunek, kadra kierownicza i inteligencja oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla. Najmniej doceniają ich znaczenie mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności), uczniowie i studenci, robotnicy oraz bezrobotni. Znaczenie nadawane wyborom samorządowym jest tym większe, im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych oraz lepsza ocena własnych warunków materialnych. Wybory samorządowe mają nieco większą wartość dla respondentów deklarujących prawicowe poglądy polityczne niż dla osób identyfikujących się z lewicą i wyraźnie większą niż nadają im osoby o poglądach centrowych, a także ankietowani nieumiejący sprecyzować swoich poglądów politycznych. Ogólnie jednak najmniej ważne są wybory samorządowe dla osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych: ponad połowa (55%) uznaje je za ważne, podczas gdy dwie piąte (41%) twierdzi, iż jest to wydarzenie mało znaczące lub wręcz bez znaczenia.

Chociaż Polacy w ogólności oceniają wybory jako ważne wydarzenie w życiu społecznym, w ciągu ostatnich czterech lat zmniejszyło się ich przekonanie co do sensu uczestniczenia w tego rodzaju procedurach demokratycznych. Zarówno wybory prezydenckie, jak i parlamentarne czy samorządowe obecnie częściej niż w 1998 roku są oceniane jako mające mniejsze znaczenie dla zwykłych ludzi. Przed poprzednimi wyborami 17% ankietowanych oceniało, że wybory prezydenckie mają małe znaczenie, obecnie odsetek ten wynosi 23%; w odniesieniu do wyborów parlamentarnych liczba takich odpowiedzi wzrosła

z 20% przed czterema laty do 25% obecnie; wybory samorządowe jako mało ważne lub nieważne określało w 1998 roku 24% badanych, obecnie 26% podziela podobną opinię. Spadek ten wyraźnie widać na średnich ocen.

Tabela 3

Oceny według 10-punktowej skali	Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory								
	prezydenckie			parlamentarne			samorządowe		
	IX '98	I '02	X '02	IX '98	I '02	X '02	IX '98	I '02	X '02
	w procentach								
Praktycznie bez znaczenia (punkty 1-2)	7	11	11	7	11	10	9	11	11
Raczej mało ważne (punkty 3-5)	10	11	12	13	11	15	15	15	15
Raczej ważne (punkty 6-8)	27	24	28	32	24	30	28	32	28
Bardzo ważne (punkty 9-10)	52	52	47	45	52	42	45	37	43
Trudno powiedzieć	4	2	2	3	4	3	3	5	3
Średnia ocen	7,75	7,32	7,27	7,43	7,00	7,02	7,29	6,50	7,07

Z przeprowadzonych analiz wynika, że stosunkowo niewielki odsetek badanych (28%) nadaje większe znaczenie wyborom władz lokalnych niż wyborom parlamentarnym czy prezydenckim. Do tej grupy zaliczają się raczej osoby młode i w średnim wieku (do 44 roku życia) niż starsi badani. Nieco częściej większą wagę przywiązują do wyborów samorządowych mieszkańcy wsi niż większych miejscowości. Zdecydowanie najczęściej robią to rolnicy (44%) oraz uczniowie i studenci (36%), wyraźnie częściej osoby deklarujące prawicowe (37%) niż lewicowe poglądy polityczne (25%). Zatem tylko nieco ponad jednej czwartej ankietowanych można przypisać świadomość znaczenia lokalności, przekonanie, że z punktu widzenia zwykłego obywatela najwięcej może działać władza najniższego szczebla. Pociuszające może być jedynie to, że - jak można sądzić - różnice ocen w tym rankingu instytucji demokratycznych wyborów mogą się niwelować. O ile mierzona średnią oceną rangi wyborów prezydenckich zmniejszyła się w ciągu ostatnich czterech lat o -0,48 punktu, wyborów parlamentarnych o -0,41 punktu, o tyle wybory samorządowe straciły relatywnie najmniej - średnia ocen w ich przypadku spadła o -0,22 punktu.

DEKLAROWANE UCZESTNICTWO W WYBORACH A OCENA ICH ZNACZENIA

Jest zrozumiałe, że im większą rangę nadaje się wyborom samorządowym, tym częściej ma się ochotę wziąć w nich udział. Wśród osób uznających te wybory za wydarzenie znaczące lub bardzo znaczące zdecydowana większość zapowiada swój udział w nich, natomiast wśród ankietowanych oceniających je jako wydarzenie bez znaczenia odsetki deklarujących chęć uczestniczenia w nich i zapowiadających swoją absencję są takie same.

Tabela 4

Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory samorządowe? Oceny według 10-punktowej skali	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Praktycznie bez znaczenia (punkty 1-2)	44	12	44
Raczej mało ważne (punkty 3-5)	49	19	31
Raczej ważne (punkty 6-8)	61	19	21
Bardzo ważne (punkty 9-10)	79	8	14

(V Cramera=0,22)

Jeszcze wyraźniejszy jest związek między deklarowanym udziałem w wyborach a przekonaniem, że skład nowo wybranej rady, czyli to, jacy ludzie sprawują władzę w danej miejscowości, ma dla jej mieszkańców istotne znaczenie. Wśród respondentów przekonanych o tym, że skład rady jest dla mieszkańców czymś bardzo istotnym, aż 89% deklaruje udział w wyborach, natomiast wśród nieprzekonanych co do znaczenia władz samorządowych blisko połowa nie wybiera się głosować.

Tabela 5

Jak Pan(i) ocenia, czy to, jaki jest skład tutejszej rady gminy/miasta, ma dla mieszkańców gminy znaczenie:	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
- bardzo duże	89	3	7
- duże	72	15	14
- niewielkie	54	16	30
- praktycznie nie ma żadnego znaczenia	32	19	49

(V Cramera=0,30)

PARTIE CZY OSOBY? LOGIKA GŁOSOWANIA NA SZCZEBLU LOKALNYM

Kiedy ponad miesiąc przed wyborami samorządowymi pytaliśmy badanych, czym przede wszystkim będą się kierować przy wyborze radnych swego miasta czy gminy, zdecydowana większość (71%) deklaruwała chęć poparcia konkretnych osób, w zdecydowanej mniejszości zaś znajdowali się potencjalni wyborcy, którzy gotowi byłiby głosować wyłącznie według kryterium sympatii partyjnych (17%). Doświadczenie badawcze wskazuje jednak, że tego rodzaju deklaracje odzwierciedlają przede wszystkim intencje ankietowanych, natomiast nie zawsze są faktycznie realizowane. Mówiąc prościej, przy podejmowaniu wyborczej decyzji większość ankietowanych wolałaby głosować na konkretne osoby, niż kierować się przede wszystkim sympatią dla wysuwających ich kandydatury partii, ugrupowania lub komitetu wyborczego, ale nie zawsze może tak uczynić. Trudność ta wynika najczęściej z powodu małej znajomości samych kandydatów i niewiedzy o ich rzeczywistych dokonaniach czy działalności publicznej. Zabiegany wyborca często głosuje na pierwszego kandydata z popieranej przez niego listy lub wybiera inne nazwisko kierując się różnymi, nie zawsze racjonalnymi, kryteriami wyboru. Czy w tym roku zakres tego rodzaju zachowań wyborczych będzie znaczny? Podstawowe znaczenie będzie tu miał stopień znajomości kandydatów.

W kampanii wyborczej kluczowe są z reguły ostatnie tygodnie przed głosowaniem. Tegoroczne przygotowania do wyborów samorządowych, jak wskazuje stopień orientacji badanych co do kandydatów mających ubiegać się o ich głosy, stosunkowo niedawno wkroczyły w decydującą fazę. Dopiero na ponad tydzień przed wyborami wyraźnie wzrósł odsetek badanych zainteresowanych nimi i skłonnych w nich uczestniczyć, również dopiero w tym momencie zarejestrowaliśmy znaczący wzrost znajomości kandydatów na stanowiska wójtów, burmistrzów czy prezydentów miast.

Tabela 6

Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w jesiennych wyborach samorządowych na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII '02	VIII '02	IX '02	X '02
	w procentach			
Tak, słyszałem o kilku kandydatach	15	15	23	55
Tak, słyszałem o jednym kandydacie	9	8	11	15
Nie, nie wiem, kto będzie kandydował w wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	76	77	66	30

Obecnie tylko niespełna co trzeci ankietowany twierdzi, że nie słyszał o żadnych konkretnych kandydaturach na najwyższy urząd w samorządzie jego miasta czy gminy. W pierwszym tygodniu września odsetek respondentów nieznających kandydatów był ponad dwukrotnie wyższy, a zaledwie co trzeci zaliczał się do osób mających jakąś orientację w tej kwestii.

Zrozumiałe, że większą wiedzą o osobach ubiegających się o najwyższe stanowiska we władzach samorządowych dysponują respondenci zainteresowani wyborami samorządowymi (65% spośród nich zna kilku kandydatów, a dalsze 16% jednego), a także zdecydowani brać udział w głosowaniu (odpowiednio: 66% i 15%) niż osoby niezainteresowane wyborami i niezamierzające głosować. Ale też nawet w okresie bezpośrednio poprzedzającym wybory wśród potencjalnych wyborców spory odsetek stanowią osoby nie tylko niemające żadnych preferencji, ale niemające żadnej wiedzy o tym, spośród jakich kandydatów będą wybierać. Ponad tydzień przed głosowaniem do tej kategorii zaliczał się prawie co piąty zadeklarowany uczestnik wyborów.

Tabela 7

Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w jesiennych wyborach samorządowych na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Tak, słyszałem o kilku kandydatach	66	47	30
Tak, słyszałem o jednym kandydacie	15	14	14
Nie, nie wiem, kto będzie kandydował, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	19	40	56

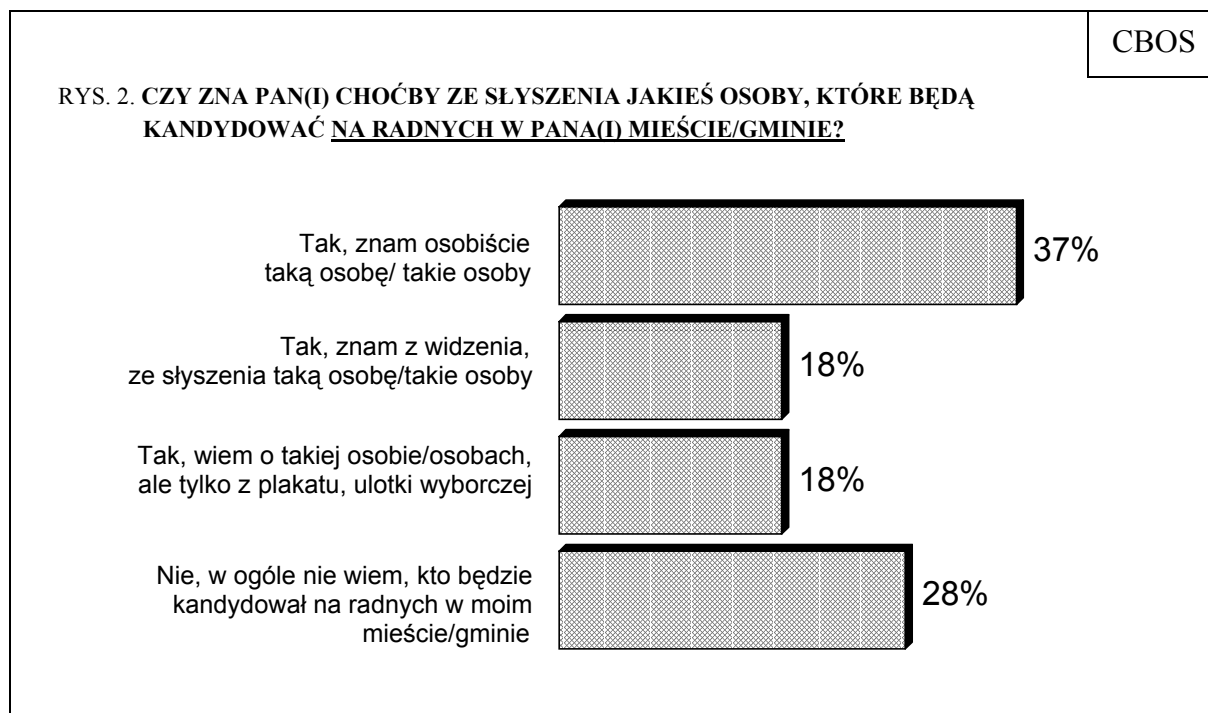
Kandydaci na najwyższy urząd w mieście czy gminie zdecydowanie najlepiej znani są mieszkańcom największych miast - trzy czwarte ogółu mieszkańców największych aglomeracji zna nazwisko przynajmniej jednego kandydata mającego ubiegać się o ten urząd, a zdecydowana większość słyszała o kilku takich osobach. Stosunkowo najslabiej zorientowani w tej kwestii są mieszkańcy wsi, co nie jest jednak związane z mniejszym zainteresowaniem wyborami czy wiążącą się z tym zwykle większą niż przeciętnie deklarowaną absencją w wyborach. Przeciwnie - odsetek mieszkańców wsi chcących wziąć udział w głosowaniu jest zbliżony do odsetka rejestrowanego wśród respondentów miast, a dodatkowo mieszkańcy wsi wyróżniają się większą niż przeciętnie stanowczością w deklaracjach uczestnictwa w wyborach. Częściej również niż mieszkańcy większych miejscowości interesują się wyborami samorządowymi. Można zatem sądzić, że w kwestii znajomości kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast najwięcej zależy od intensywności prowadzonej kampanii wyborczej oraz nakładów przeznaczanych na nią przez samych kandydatów i promujących ich komitetów wyborczych. Zdecydowanymi liderami w tej kategorii były i w dalszym ciągu pozostają sztaby wyborcze kandydatów na prezydentów największych miast³.

Tabela 8

Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)?	Wielkość miejscowości				
	wieś	miasto do 20 tys. mieszkańców	miasto 20 - 100 tys.	miasto 101 - 500 tys.	miasto powyżej 501 tys. mieszkańców
	w procentach				
Tak, słyszałem(a)m o kilku kandydatach	50	53	56	56	70
Tak, słyszałem(a)m o jednym kandydacie	15	17	17	14	5
Nie, nie wiem, kto będzie kandydował w wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach	35	30	27	30	24

³ Por komunikat CBOS „O wyborach samorządowych ponad miesiąc przed głosowaniem”, październik 2002.

Nieco inaczej przedstawia się sprawa znajomości kandydatów na radnych na najniższym szczeblu samorządów.

Najliczniejsza grupa respondentów - blisko dwie piąte (37%) - osobiście zna przynajmniej jedną osobę zamierzającą ubiegać się o stanowisko radnego w ich mieście lub gminie. Prawie co piąty ankietowany (18%) zna z widzenia lub ze słyszenia kandydata czy kandydatów na radnego. Tyle samo badanych (18%) deklaruje znajomość, choć tylko z ulotek lub plakatów wyborczych, osób kandydujących w ich miejscowości i, jak można sądzić, są to ludzie nieznanymi im wcześniej i „prywatnie” nieidentyfikowani. Nieco mniejsza grupa badanych niż w przypadku kandydatów na wójtów, burmistrzów czy prezydentów miast nie dysponuje żadną wiedzą o osobach mających ubiegać się o fotel radnego w ich mieście czy gminie.

Osoby interesujące się wyborami i zamierzające skorzystać ze swego prawa wyborczego w jeszcze większym stopniu orientują się co do przyszłych radnych. Niemal połowa badanych wybierających się głosować zna osobiście co najmniej jednego kandydata

na radnego. Można zatem powiedzieć, że w przypadku prawie połowy potencjalnych uczestników głosowania wybory do rady ich miasta czy gminy z pewnością nie będą miały anonimowego charakteru.

Tabela 9

Czy zna Pan(i) choćby ze słyszenia jakieś osoby, które będą kandydować <u>na radnych w Pana(i) mieście/gminie?</u>	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Tak, znam osobiście taką osobę/ takie osoby	47	20	17
Tak, znam z widzenia, ze słyszenia taką osobę/takie osoby	19	19	15
Tak, wiem o takiej osobie/osobach, ale tylko z plakatu, ulotki wyborczej	15	26	20
Nie, w ogóle nie wiem, kto będzie kandydował na radnych w moim mieście/gminie	19	36	50

Jeśli wziąć pod uwagę wielkość miejscowości, to w przypadku kandydatów na radnych sytuacja przedstawia się odwrotnie niż w wyborach na kierownicze stanowiska w samorządach. Im większa miejscowość, w której mieszkają badani, tym rzadziej wśród kandydatów na radnych zdarzają się osoby znane im osobiście lub choćby ze słyszenia, rośnie natomiast znaczenie informacji ze źródeł *stricte* wyborczych - plakatów lub ulotek. O ile dla co drugiego mieszkańca wsi (51%) wybory do rady gminy będą wyborem konkretnej osoby, o tyle wśród mieszkańców największych aglomeracji odsetek badanych, którzy na listach wyborczych mogą spodziewać się nazwisk osób znanych im osobiście, wynosi tylko 12%. Najliczniejszą grupę zaś stanowią tu ankietowani czerpiący wiedzę o kandydatach do rady jedynie z plakatów lub ulotek wyborczych. Inaczej niż w przypadku kandydatów na prezydentów miast, wśród mieszkańców największych aglomeracji znajomość kandydatów na radnych jest najslabsza. Więcej niż co trzeci mieszkaniec największych miast nie ma żadnych informacji o kandydatach do tego szczebla władz samorządowych. Dodatkowo wśród mieszkańców największych miast zdecydowanych brać udział w głosowaniu odsetek ten jest nawet jeszcze nieco wyższy niż wśród ogółu ludności tych aglomeracji miejskich (37%).

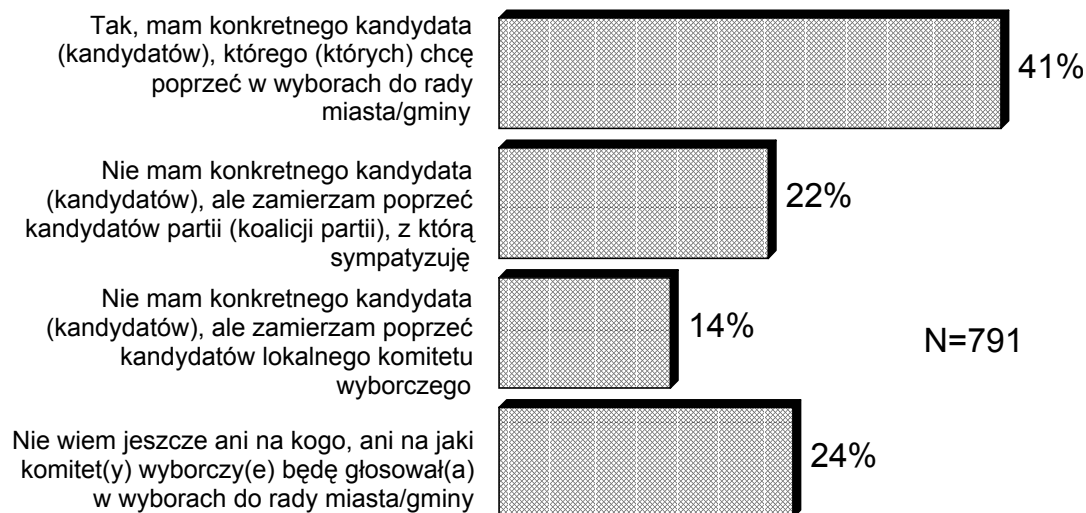
Można zatem z dużym prawdopodobieństwem zakładać, że dla tej kategorii wyborców nie tylko w głosowaniu do sejmików wojewódzkich, ale także w wyborach do niższych szczebli samorządu sympatie i identyfikacje partyjne będą najważniejszym czynnikiem wpływającym na decyzję wyborczą.

Tabela 10

Czy zna Pan(i) choćby ze słyszenia jakieś osoby, które będą kandydować <u>na radnych</u> w Pana(i) mieście/gminie?	Wielkość miejscowości				
	wieś	miasto do 20 tys. mieszkańców	miasto 20 - 100 tys.	miasto 101 - 500 tys.	miasto powyżej 501 tys. mieszkańców
	w procentach				
Tak, znam osobiście taką osobę/takie osoby	51	40	36	21	12
Tak, znam z widzenia, ze słyszenia taką osobę/takie osoby	17	19	15	23	17
Tak, wiem o takiej osobie/osobach, ale tylko z plakatu, ulotki wyborczej	5	16	25	25	35
Nie, w ogóle nie wiem, kto będzie kandydował na radnych w moim mieście/gminie	27	25	24	31	36

Na ponad tydzień przed wyborami najliczniejszą i relatywnie dość dużą grupę wśród przyszłych wyborców stanowią osoby, które mają określone preferencje co do kandydatów i wiedzą, na kogo oddadzą swój głos w wyborach do rady miasta lub gminy (41%). Dopiero drugą co do liczebności kategorię przyszłych wyborców stanowią badani niemający konkretnych sympatii wśród kandydatów i zamierzający poprzeć osoby rekomendowane przez któryś z komitetów wyborczych startujących w ich miejscowości. Częściej są to kandydaci rekomendowani przez partyjne komitety wyborcze (22%), rzadziej - przedstawiciele lokalnych komitetów wyborczych (14%). Blisko co czwarty potencjalny uczestnik głosowania (24%) deklaruje, że nie ma żadnych preferencji w wyborach do rady miasta lub gminy. Można przypuszczać, że ta grupa głosujących - o ile w ogóle faktycznie weźmie udział w głosowaniu - zasili raczej dwie ostatnie kategorie wyborców, nie zaś grupę głosujących na konkretne osoby.

RYS. 3. CZY WIE PAN(I) JUŻ, NA KOGO LUB NA LISTĘ JAKIEGO KOMITETU WYBORCZEGO PRAWDOPODOBNIENIE ODDA PAN(I) SWÓJ GŁOS W WYBORACH DO RADY PANA(I) MIASTA/GMINY?

Do wyborców, którzy w wyborach radnych chcą głosować na konkretne osoby, częściej zaliczają się mężczyźni niż kobiety, częściej też osoby w średnim wieku (między 35 a 44 rokiem życia), legitymujące się wykształceniem średnim i wyższym, badani oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą. Spośród grup społeczno-zawodowych do tej kategorii zadeklarowanych wyborców częściej niż inni należą przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (49%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (44%) oraz robotnicy wykwalifikowani (48%), najrzadziej robotnicy niewykwalifikowani (27%) oraz rolnicy (35%). Wydaje się symptomatyczne, że o poparciu konkretnych kandydatów częściej mówią osoby deklarujące lewicowe poglądy polityczne (48%) niż identyfikujące się z prawicą (38%)

Posiadanie konkretnych preferencji w wyborach do samorządu lokalnego idzie w parze z zainteresowaniem wyborami, a także bardziej bezpośrednią znajomością osób kandydujących.

Tabela 11

Czy wie Pan(i) już, na kogo lub na listę jakiego komitetu wyborczego prawdopodobnie odda Pan(i) swój głos w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy?	W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ia) wybory te:	
	interesują	nie interesują
	w procentach	
Tak, mam konkretnego kandydata (kandydatów), którego (których) chcę poprzeć w wyborach do rady miasta/gminy	43	26
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów partii (koalicji partii), z którą sympatyzuję	23	14
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów lokalnego komitetu wyborczego	14	15
Nie wiem jeszcze ani na kogo, ani na jaki(e) komitet(y) wyborczy(e) będę głosował(a) w wyborach do rady miasta/gminy	20	46

Wśród osób interesujących się głosowaniem jedna piąta nie ma żadnych preferencji co do kandydatów na radnych, natomiast wśród niezainteresowanych wyborami, aczkolwiek deklarujących zamiar uczestniczenia w nich - odsetek ten jest ponad dwukrotnie wyższy. Warto zauważyć, że poziom zainteresowania wyborami wyraźnie sprzyja podejmowaniu decyzji dotyczących nie tylko konkretnych osób, na które badani zamierzają głosować, ale także głosowaniu według preferencji partyjnych. Nie ma natomiast praktycznie znaczenia, jeśli chodzi o poparcie kandydatów lokalnych komitetów wyborczych.

Posiadaniu skonkretyzowanych preferencji w wyborach do rady miasta lub gminy a także decyzjom głosowania na konkretne osoby jeszcze wyraźniej sprzyja bezpośrednia znajomość osób kandydujących. Ponad trzy piąte badanych, którzy - jak twierdzą - znają przynajmniej jednego kandydata na radnego, podjęło już decyzję, na kogo zagłosuje w tych wyborach. Decyzje takie są niezwykle rzadkie (6%) w przypadku osób, które informacje o kandydatach czerpią głównie z plakatów czy ulotek, czyli np. dla dużej części mieszkańców największych miast. Wraz ze wzrostem znaczenia informacji wyborczej czerpanej z ulotek i plakatów rośnie natomiast skłonność do głosowania według sympatii partyjnych.

Tabela 12

Czy wie Pan(i) już, na kogo lub na listę jakiego komitetu wyborczego prawdopodobnie odda Pan(i) swój głos w wyborach do <u> rady Pana(i) miasta/gminy?</u>	Czy zna Pan(i) choćby ze słyszenia jakiegoś osobę, które będą kandydować <u> na radnych w Pana(i) mieście/gminie?</u>		
	Tak, znam osobiście	Tak, znam z widzenia, ze słyszenia	Wiem o takiej osobie/osobach, ale tylko z plakatu, ulotki wyborczej
	w procentach		
Tak, mam konkretnego kandydata (kandydatów)	61	39	6
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów partii (koalicji partii), z którą sympatyzuję	15	22	35
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów lokalnego komitetu wyborczego	11	14	14
Nie wiem jeszcze, ani na kogo, ani na jaki(e) komitet(y) wyborczy(e) będę głosował(a) w wyborach do rady miasta/gminy	13	25	34

Zgodnie z oczekiwaniami, decyzje wyborcze dyktowane sympatiami partyjnymi częstsze są wśród mieszkańców dużych miast. Im większa jest miejscowość, w której mieszkają badani, tym większy ich odsetek deklaruje taki zamiar. W niewielkim stopniu warunkują je pozostałe cechy społeczno-demograficzne badanych, takie jak: wiek, płeć, a nawet wykształcenie czy poglądy polityczne.

Tabela 13

Czy wie Pan(i) już, na kogo lub na listę jakiego komitetu wyborczego prawdopodobnie odda Pan(i) swój głos w wyborach do <u> rady Pana(i) miasta/gminy?</u>	Wielkość miejscowości				
	wieś	miasto do 20 tys. mieszkańców	miasto 20 - 100 tys.	miasto 101 - 500 tys.	miasto powyżej 501 tys. mieszkańców
	w procentach				
Tak, mam konkretnego kandydata (kandydatów), którego (których) chcę poprzeć w wyborach do rady miasta/gminy	46	50	41	29	27
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów partii (koalicji partii), z którą sympatyzuję	12	24	18	42	32
Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów lokalnego komitetu wyborczego	15	11	14	12	15
Nie wiem jeszcze, ani na kogo, ani na jaki(e) komitet(y) wyborczy(e) będę głosował(a)	28	15	27	18	26

Wydaje się, że tegoroczne wybory samorządowe, mimo wprowadzenia bezpośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, w mniejszym stopniu przyciągają uwagę opinii publicznej niż te sprzed czterech lat. Nieco mniej respondentów deklaruje zainteresowanie i chęć uczestniczenia w nich. W ciągu ostatnich czterech lat zmalała także ranga wyborów, w tym także samorządowych (choć w najmniejszym stopniu), co z pewnością nie pozostanie bez wpływu na motywacje do uczestniczenia w głosowaniu. To wszystko nie przesądza jednak o frekwencji wyborczej, gdyż już po zakończeniu badania miał miejsce kryzys w funkcjonowaniu parlamentu, bardzo poruszający emocje polityczne, co może wpłynąć na chęć zmanifestowania swych poglądów politycznych przez obywateli.

Dopiero końcówka kampanii wyborczej przyniosła poprawę stopnia znajomości kandydatów na stanowiska radnych, a także wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Wielkość miejscowości okazuje się kluczowa, jeśli chodzi o typ orientacji w tych wyborach. Mieszkańcy największych miast najlepiej znają kandydatów na urząd prezydenta (lub burmistrza), a wiedzę o kandydatach na radnych czerpią przede wszystkim z ulotek i plakatów wyborczych. Na wsi natomiast aż ponad połowa badanych zna osobiście osoby, które ubiegają się o mandat radnego.

Opracowali

Agnieszka CYBULSKA

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?
 1 - Na pewno wezmę w nich udział; 2 - Raczej wezmę w nich udział; 3 - Jeszcze nie wiem;
 4 - Raczej nie wezmę w nich udziału; 5 - Na pewno nie wezmę w nich udziału

	(%)					
	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	49	15	13	10	12	1231
Płeć						
Mężczyźni	54	14	12	10	10	588
Kobiety	45	16	14	10	14	643
Wiek						
18-24 lat	35	17	23	7	19	190
25-34	41	20	16	15	9	222
35-44	52	16	11	9	11	222
45-54	62	12	12	6	9	261
55-64	61	11	7	11	10	143
65 lat i więcej	45	13	11	13	18	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	57	14	8	9	12	451
Miasto do 20 tys.	50	19	14	7	10	158
20-100 tys.	46	16	15	12	12	241
101-500 tys.	44	13	14	13	17	232
501 tys. i więcej mieszk.	42	15	24	10	10	149
Wykształcenie						
Podstawowe	40	16	12	13	19	324
Zasadnicze zawodowe	51	16	13	10	10	330
Średnie	54	13	14	9	11	469
Wyższe	55	16	15	8	6	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	52	22	15	3	9	76
Prac. umysł. niż. szczebla	56	15	12	8	8	132
Pracownicy fiz.- umysł.	42	17	23	10	8	95
Robotnicy wykwalifikowani	50	17	17	9	7	98
Robotnicy niewykwalifik.	49	16	11	16	8	44
Rolnicy	74	12	6	3	5	55
Pracujący na własny rach.	56	21	7	4	11	62
Bierni zawodowo						
Renciści	52	15	8	9	16	118
Emeryci	50	11	10	14	15	230
Uczniowie i studenci	36	14	25	13	12	78
Bezrobotni	45	11	13	12	19	186
Gospodynie domowe i inni	34	23	17	8	17	56
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	57	15	13	8	8	179
spółce właścicieli	50	24	12	8	6	105
prywatnych i państwa	48	17	14	10	10	210
sekt. pryw. poza rolnict.	73	11	6	3	7	55
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	48	13	12	12	15	185
300-399	52	14	12	11	12	91
400-599	50	17	13	7	12	200
600-800	54	12	12	8	14	205
Powyżej 800 zł	55	16	9	11	9	189
Ocena własnych war. mater.						
Złe	45	16	12	12	14	402
Średnie	51	13	13	10	12	588
Dobre	52	16	15	6	10	241
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	64	18	9	3	6	70
Raz w tygodniu	52	17	13	9	8	622
1-2 razy w miesiącu	44	14	15	12	16	199
Kilka razy w roku	48	11	12	13	16	219
W ogóle nie uczestniczy	37	10	16	10	26	116
Poglądy polityczne						
Lewica	59	17	12	6	6	312
Centrum	51	13	14	11	11	322
Prawica	67	12	13	6	3	249
Trudno powiedzieć	26	18	14	15	27	346

Tabela 2. Czy Pan(i) osobiście był(a) lub jest zaangażowany(a) w pracę na rzecz jakiegoś komitetu wyborczego, np. zbierał Pan(i) podpisy pod listami kandydatów, roznosił(a) ulotki itp.?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	5	95	1231
Płeć			
Mężczyźni	6	94	588
Kobiety	3	97	643
Wiek			
18-24 lat	7	93	190
25-34	6	94	222
35-44	4	96	222
45-54	5	95	261
55-64	4	96	143
65 lat i więcej	1	99	193
Miejsce zamieszkania			
Wieś	4	96	451
Miasto do 20 tys.	7	93	158
20-100 tys.	6	94	241
101-500 tys.	5	95	232
501 tys. i więcej mieszk.	3	97	149
Wykształcenie			
Podstawowe	2	98	324
Zasadnicze zawodowe	2	98	330
Średnie	7	93	469
Wyższe	12	88	108
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	14	86	76
Prac. umysł. niż. szczebla	3	97	132
Pracownicy fiz.- umysł.	3	97	95
Robotnicy wykwalifikowani	5	95	98
Robotnicy niewykwalifik.	9	91	44
Rolnicy	5	95	55
Pracujący na własny rach.	6	94	62
Bierni zawodowo			
Renciści	1	99	118
Emeryci	2	98	230
Uczniowie i studenci	12	88	78
Bezrobotni	4	96	186
Gospodynie domowe i inni	2	98	56
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	8	92	179
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	8	92	105
sekt. pryw. poza rolnict.	4	96	210
prywatnym gosp. rolnym	5	95	55
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	4	96	185
300-399	2	98	91
400-599	6	94	200
600-800	6	94	205
Powyżej 800 zł	6	94	189
Ocena własnych war. mater.			
Złe	4	96	402
Średnie	3	97	588
Dobre	9	91	241
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	3	97	70
Raz w tygodniu	4	96	622
1-2 razy w miesiącu	4	96	199
Kilka razy w roku	5	95	219
W ogóle nie uczestniczy	10	90	116
Poglądy polityczne			
Lewica	10	90	312
Centrum	3	97	322
Prawica	3	97	249
Trudno powiedzieć	3	97	346

Tabela 3. Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory samorządowe? Oceny według 10-punktowej skali. 1 - Praktycznie bez znaczenia (punkty 1-2); 2 - Raczej mało ważne (punkty 3-5); 3 - Raczej ważne (punkty 6-8); 4 - Bardzo ważne (punkty 9-10)

					(%)	
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	15	28	43	3	1230
Płeć						
Mężczyźni	11	14	29	44	1	588
Kobiety	11	16	27	43	4	643
Wiek						
18-24 lat	12	13	41	31	2	190
25-34	8	17	31	42	2	222
35-44	12	16	28	41	2	222
45-54	10	15	22	50	3	261
55-64	12	14	20	51	2	143
65 lat i więcej	12	14	24	44	5	192
Miejsce zamieszkania						
Wieś	9	11	29	48	3	451
Miasto do 20 tys.	7	17	27	46	4	158
20-100 tys.	12	20	23	43	1	241
101-500 tys.	15	18	28	38	1	232
501 tys. i więcej mieszk.	14	14	34	34	4	149
Wykształcenie						
Podstawowe	11	15	24	44	5	323
Zasadnicze zawodowe	13	13	30	42	2	330
Średnie	11	16	30	42	2	469
Wyższe	9	15	23	53	0	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	6	16	24	54	0	76
Prac. umysł. niż. szczebla	7	13	31	47	3	132
Pracownicy fiz.- umysł.	9	18	36	33	4	95
Robotnicy wykwalifikowani	10	20	33	36	1	98
Robotnicy niewykwalifik.	7	26	16	50	0	44
Rolnicy	12	2	31	53	2	55
Pracujący na własny rach.	12	10	30	48	0	62
Bierni zawodowo						
Renciści	11	8	24	53	5	118
Emeryci	12	15	23	46	4	230
Uczniowie i studenci	13	25	29	33	0	78
Bezrobotni	15	15	30	37	2	186
Gospodynie domowe i inni	17	18	26	35	4	56
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	7	16	22	52	3	179
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	7	21	38	33	1	105
sekt. pryw. poza rolnict.	10	14	28	46	2	210
prywatnym gosp. rolnym	12	3	25	58	2	55
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	11	14	31	41	3	185
300-399	7	13	20	59	0	91
400-599	15	16	31	36	3	200
600-800	10	16	27	45	2	205
Powyżej 800 zł	12	18	28	42	1	189
Ocena własnych war. mater.						
Złe	11	17	30	39	3	402
Średnie	12	15	26	44	3	588
Dobre	10	13	29	48	1	241
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	17	14	26	40	2	70
Raz w tygodniu	10	13	26	48	3	622
1-2 razy w miesiącu	8	15	31	43	4	199
Kilka razy w roku	9	20	32	38	1	219
W ogóle nie uczestniczy	23	18	28	27	4	116
Poglądy polityczne						
Lewica	10	15	26	47	2	312
Centrum	12	15	25	46	1	322
Prawica	6	15	29	48	2	249
Trudno powiedzieć	15	15	31	34	5	346

Tabela 4. Czy wie Pan(i), kto w Pana(i) miejscowości będzie kandydował w jesiennych wyborach samorządowych na stanowisko wójta (burmistrza, prezydenta miasta)? 1 - Tak, wiem, słyszałem(a)m o kilku kandydatach; 2 - Tak, wiem, słyszałem(a)m o jednym kandydacie; 3 - Nie, nie wiem, kto będzie kandydował w wyborach, nie słyszałem(a)m o żadnych kandydatach

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	55	14	30	1231
Płeć				
Mężczyźni	61	13	27	588
Kobiety	51	16	34	643
Wiek				
18-24 lat	44	15	41	190
25-34	59	14	27	222
35-44	57	17	26	222
45-54	66	11	23	261
55-64	54	20	27	143
65 lat i więcej	47	12	41	193
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	15	35	451
Miasto do 20 tys.	53	17	30	158
20-100 tys.	56	17	27	241
101-500 tys.	56	14	30	232
501 tys. i więcej mieszk.	70	5	24	149
Wykształcenie				
Podstawowe	39	15	46	324
Zasadnicze zawodowe	51	16	34	330
Średnie	66	12	22	469
Wyższe	71	18	11	108
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	77	18	5	76
Prac.umysł.niż.szczebła	68	15	17	132
Pracownicy fiz.-umysł.	69	8	23	95
Robotnicy wykwalifikowani	59	9	31	98
Robotnicy niewykwalifik.	37	18	45	44
Rolnicy	64	11	24	55
Pracujący na własny rach.	60	12	28	62
Bierni zawodowo				
Renciści	49	13	37	118
Emeryci	50	16	34	230
Uczniowie i studenci	41	22	36	78
Bezrobotni	51	13	37	186
Gospodynie domowe i inni	35	19	45	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	74	11	15	179
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	69	8	22	105
sekt. pryw. poza rolnict.	57	14	29	210
prywatnym gosp. rolnym	69	7	24	55
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	43	19	39	185
300-399	58	8	34	91
400-599	52	13	35	200
600-800	60	11	30	205
Powyżej 800 zł	69	15	16	189
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	17	34	402
Średnie	55	13	32	588
Dobre	66	14	20	241
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	53	13	35	70
Raz w tygodniu	55	15	29	622
1-2 razy w miesiącu	47	16	37	199
Kilka razy w roku	62	11	27	219
W ogóle nie uczestniczy	61	13	27	116
Poglądy polityczne				
Lewica	65	15	20	312
Centrum	59	14	27	322
Prawica	64	14	21	249
Trudno powiedzieć	36	14	49	346

Tabela 5. Czy zna Pan(i) choćby ze słyszenia jakiegó osoby, które będą kandydować na radnych w Pan(i) mieście/gminie? 1 - Tak, znam osobiście taką osobę/takie osoby; 2 - Tak, znam z widzenia, ze słyszenia taką osobę/takie osoby; 3 - Tak, wiem o takiej osobie/osobach, ale tylko z plakatu, ulotki wyborczej; 4 - Nie, w ogóle nie wiem, kto będzie kandydował na radnych w moim mieście/gminie

	(%)				
	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	37	18	18	28	1231
Płeć					
Mężczyźni	41	16	18	24	588
Kobiety	32	19	17	31	643
Wiek					
18-24 lat	32	10	25	33	190
25-34	38	18	20	24	222
35-44	43	21	13	23	222
45-54	45	17	19	20	261
55-64	36	23	15	26	143
65 lat i więcej	21	19	14	46	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	51	17	5	27	451
Miasto do 20 tys.	40	19	16	25	158
20-100 tys.	36	15	25	24	241
101-500 tys.	21	23	25	31	232
501 tys.i więcej mieszk.	12	17	35	36	149
Wykształcenie					
Podstawowe	31	17	11	41	324
Zasadnicze zawodowe	35	16	19	31	330
Średnie	39	19	22	20	469
Wyższe	50	22	16	13	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	54	22	11	13	76
Prac. umysł. niż. szczebla	47	15	25	14	132
Pracownicy fiz.- umysł.	39	18	21	21	95
Robotnicy wykwalifikowani	40	22	16	23	98
Robotnicy niewykwalifik.	23	24	11	43	44
Rolnicy	56	17	15	12	55
Pracujący na własny rach.	47	13	20	20	62
Bierni zawodowo					
Renciści	28	24	14	34	118
Emeryci	26	19	17	38	230
Uczniowie i studenci	27	17	27	29	78
Bezrobotni	40	11	17	32	186
Gospodynie domowe i inni	22	20	15	44	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	49	20	17	14	179
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	33	17	23	26	105
sekt. pryw. poza rolnict.	44	18	17	20	210
prywatnym gosp. rolnym	57	15	13	15	55
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	38	14	14	34	185
300-399	38	23	16	24	91
400-599	42	17	15	26	200
600-800	38	21	13	27	205
Powyżej 800 zł	38	17	24	21	189
Ocena własnych war. mater.					
Złe	33	19	17	32	402
Średnie	35	18	19	28	588
Dobre	47	16	17	20	241
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	35	20	15	30	70
Raz w tygodniu	39	17	17	26	622
1-2 razy w miesiącu	32	18	16	34	199
Kilka razy w roku	36	16	22	26	219
W ogóle nie uczestniczy	32	22	17	29	116
Poglądy polityczne					
Lewica	42	19	20	19	312
Centrum	40	21	21	18	322
Prawica	42	18	14	26	249
Trudno powiedzieć	25	13	16	47	346

Tabela 6. Czy w wyborach do **rady Pana(i) miasta/gminy** wie Pan(i), na kogo lub na listę jakiego komitetu wyborczego prawdopodobnie odda Pan(i) swój głos?
 1 - Tak, mam konkretnego kandydata (kandydatów), którego (których) chcę poprzeć w wyborach do rady miasta/gminy; 2 - Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów partii (koalicji partii), z którą sympatyzuję; 3 - Nie mam konkretnego kandydata (kandydatów), ale zamierzam poprzeć kandydatów lokalnego komitetu wyborczego; 4 - Nie wiem jeszcze, ani na kogo, ani na jaki(e) komitet(y) wyborczy(e) będę głosował(a) w wyborach do rady miasta/gminy

	(%)				
	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	41	22	14	24	791
Płeć					
Mężczyźni	46	23	13	18	397
Kobiety	35	20	15	30	394
Wiek					
18-24 lat	29	27	20	25	99
25-34	33	21	13	33	134
35-44	49	22	14	16	152
45-54	46	21	14	19	191
55-64	42	21	9	28	103
65 lat i więcej	38	20	14	28	112
Miejsce zamieszkania					
Wieś	46	12	15	28	320
Miasto do 20 tys.	50	24	11	15	107
20-100 tys.	41	18	14	27	149
101-500 tys.	29	42	12	18	131
501 tys. i więcej mieszk.	27	32	15	26	84
Wykształcenie					
Podstawowe	37	16	12	35	180
Zasadnicze zawodowe	34	23	16	27	220
Średnie	44	24	14	18	314
Wyższe	53	22	10	15	77
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	49	22	5	23	56
Prac. umysł. niż. szczebla	44	23	24	10	93
Pracownicy fiz.- umysł.	40	21	18	21	56
Robotnicy wykwalifikowani	48	22	10	20	65
Robotnicy niewykwalifik.	21	35	21	23	29
Rolnicy	35	22	18	25	47
Pracujący na własny rach.	38	23	18	21	48
Bierni zawodowo					
Renciści	39	15	13	33	79
Emeryci	39	22	12	27	141
Uczniowie i studenci	46	24	10	20	39
Bezrobotni	43	20	8	29	106
Gospodynie domowe i inni	27	19	15	40	33
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	44	25	15	16	128
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	39	24	12	24	77
sekt. pryw. poza rolnict.	42	22	20	16	139
prywatnym gosp. rolnym	39	19	16	27	46
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	35	16	14	35	114
300-399	44	15	11	30	59
400-599	44	20	18	18	134
600-800	50	23	9	18	137
Powyżej 800 zł	45	28	14	14	133
Ocena własnych war. mater.					
Złe	34	24	10	32	246
Średnie	39	19	18	24	379
Dobre	53	23	11	13	166
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	40	12	11	37	57
Raz w tygodniu	41	20	15	24	432
1-2 razy w miesiącu	34	24	10	32	114
Kilka razy w roku	45	28	13	14	129
W ogóle nie uczestniczy	43	25	16	16	55
Poglądy polityczne					
Lewica	48	28	14	10	237
Centrum	44	19	14	23	205
Prawica	38	24	16	22	195
Trudno powiedzieć	28	12	11	49	153